

LASTEN LÄÄKEHOITO

Kasvun ja oppimisen palvelujen lääkehoitosuunnitelma

Kasvun ja oppimisen palveluiden turvallisuustyöryhmä

LASTEN LÄÄKEHOIDON ERITYISPIIRTEET

- Koska lapsi ei ole pieni aikuinen, on lasten lääkehoito erityisen vaativaa.
- Merkittävät erot lasten ja aikuisten välillä johtuvat lääkeaineiden käyttäytymisestä lapsen elimistössä, lääkevasteessa saattaa ilmaantua eroja.
- Aikuisten ja lasten erot vaikuttavat sekä lääkkeiden valintaan että annostukseen.
- Eroavuudet lääkkeiden käyttäytymisessä ja vaikutuksissa pienten lasten elimistössä johtuvat mm. siitä, että lapsen elimistössä on suurempi nestepitoisuus kuin aikuisen elimistössä.
- Lisäksi nopeus, jolla lapsen elimistö käsittelee eli metaboloii lääkeaineita, voi ikäryhmästä riippuen olla hitaampi tai nopeampi kuin aikuisella.
- Lapsen sairaus voi poiketa aikuisen vastaavasta, jolloin lääke ei välttämättä toimi lapsella tai vaatii erilaisen annostuksen.
- Lapsi voi olla enemmän tai vähemmän yliherkkä lääkkeen sivuvaikutuksille.

YLEISTÄ LASTEN LÄÄKEHOIDOSSA

- Kansainvälisesti verrattuna Suomen lapset maltillisia lääkkeiden käyttäjiä.
- Yleisimmin käytetyt lapsen reseptilääkkeet: astma- ja allergialääkkeet, mikrobilääkkeet ja iholle laitettavat kortisonivoiteet.
- Ilman reseptiä: vitamiinit, särky- ja kuumelääkkeet, yskänlääkkeet sekä allergialääkkeet.
- Suomessa vanhemmat käyttävät lisäksi paljon ei-lääketieteellisiä hoitomuotoja lastensa oireiden hoitoon.
- Lasten lääkehoitoon liittyy paljon uskomuksia, ennakkoasenteita, vääriä luuloja ja pelkoja.
- Lasten lääkehoidon toteutuksessa on otettava huomioon lapsen ikä, ymmärrystaso ja persoonallisuus.
- Huoltajat tärkeässä asemassa lääkehoidon toteutumisen kannalta.

VANHEMPIEN MERKITYS LASTEN LÄÄKEHOIDOLLE

- Vanhempia pitää kannustaa, motivoida ja opastaa lääkehoidon toteuttamisessa.
- Huoltajille perusteltava, miksi lapsi tarvitsee/ei tarvitse tiettyjä lääkkeitä.
- Lapselle itselleen on oltava rehellinen lääkehoidon suhteen, ei saa pelotella.
- Lasta tulee kannustaa ja kääntää ajatukset pois ikävästä toimenpiteestä tai lääkityksestä.
- Hoitomyöntyvyys merkittävä ongelma lasten kohdalla, ERITYISPIIRTEENÄ se, että vanhemmat ovat vastuussa lapsensa lääkkeen antamisesta.
- Pienet lapset tarvitsevat lääkemuotoja, jotka voidaan annostella turvallisesti pieninä annoksina ja joiden antaminen onnistuu.
- Ongelmia voivat tuottaa niin tabletit kuin inhalaatiolaitteet (lääkkeen antaminen voi epäonnistua lapsen vastustelun vuoksi), vanhempien suhtautuminen lääkkeenantoon tärkeää.

KÄYTÄNNÖN ONGELMIA LASTEN LÄÄKEHOIDOSSA

- Ongelmat yleisiä ja osin erilaisia kuin aikuisten lääkehoidossa.
- Anto- ja ottovaikeudet (taustalla esim. lääkkeen paha maku; epämiellyttävä lääkemuoto, annostelu, lapsen vastustelu, lääkkeen ottaminen teknisesti hankalaa).
- Lääkkeen ottaminen unohtuu (vastuussa usein toinen ihminen).
- Lääkitys lopetetaan liian aikaisin oireiden loppumisen vuoksi.
- Lääkitysohjeet ymmärretään väärin.
- Haittavaikutukset ja niiden pelko.
- Lääkkeellä huono teho tai sen oletetaan olevan tehoton.

PITKÄAIKAISEEN LÄÄKITYKSEEN LIITTYVÄT ONGELMAT

- Kyllästymisen säännölliseen lääkitykseen
- Epäkäytännölliset antovälineet
- Monimutkainen lääkitys
- Kiusaaminen
- Tablettien ja kapseleiden nielemisen vaikeus
- Annostelun epätarkkuus johtuen aikuisille tarkoitettujen lääkevalmisteiden käytöstä

LÄÄKEMUOTOIHIN LIITTYVIÄ ONGELMIA

- Lääkevalmisteen maku osoittautuu usein ongelmaksi.
- Aiheuttaa lapselle oksennusrefleksin.
- Taaperoikäisen lapsen uhmakohtauksissa vaikeaa saada lapsi ottamaan pahanmakuinen lääke.
- Injektiot; lapsi ei välttämättä ymmärrä miksi häntä satutetaan.
- Lapsi ei osaa yhdistää kivuliaan toimenpiteen olevan vain hyväksi hänen terveydelleen.
- Esimerkkinä Epipen

HOITOMYÖNTYVYYS JA HOITOON SITOUTUMINEN

- Tarkoittaa tutkittavan potilaan ominaisuutta, joka muodostuu hänen kyvystään ja halustaan noudattaa annettuja hoito-ohjeita.
- LASTEN LÄÄKEHOIDON MYÖNTYVYYDESTÄ ON OSA LAPSEN OMAA JA OSA VANHEMPIEN HOITOMYÖNTYVYYTTÄ.
- Vastuu lapsen lääkehoidosta on lopulta lapsen huoltajalla.
- Huoltajat suhtautuvat lapsen lääkehoitoon usein samalla tavoin kuin omaansa.
- Lapsen iällä on oleellinen merkitys hoitomyöntyvyyteen, vrt uhmaikäinen kaksivuotias ja monista asioista kiinnostunut koululainen tai teini.
- Lääkkeen valinta vaikuttaa oleellisesti hoitomyöntyvyyteen, valittava juuri lapselle sopiva lääkemuoto, lääkeannoksen on oltava helposti ja tarkasti mitattava.

LÄÄKEHOIDON OHJAUS

- Pitää puhua lapsen iän mukaisesti, käyttäen sellaista kieltä, jota hän ymmärtää.
- Asiat tulee kertoa tarpeeksi yksinkertaisesti.
- Lapsi on hyvä valmistella toimenpiteisiin tai lääkkeen ottamiseen etukäteen.
- Leluja voi hyödyntää valmisteluissa esim. antamalla nallelle leikinomaisesti pistoksen.
- Huomion kiinnittäminen leluilla/kuvilla muualle lääkkeestä tai toimenpiteestä vie pelon pois (tärkeä osa lapsen kanssa työskentelyä)
- Toisaalta oltava rehellinen ja kerrottava esim. pistos sattuu "nyt vähän nipistää".
- Lasten lääkehoidossa vaikuttavat nykyäänkin uskomukset, väärät käsitykset ja tietämättömyys (esim. lasten kivunhoito).

LÄÄKKEET LAPSEN ELIMISTÖSSÄ

- Lapsi ei ole pieni aikuinen, vaan häntä on hoidettava lapsena.
- Lasten lääkehoidosta ei ole riittävästi tutkimusta
 - lääkkeiden tehosta
 - turvallisuudesta
 - lääkkeiden laadusta.
- Eri ikäisille lapsille ei ole olemassa riittävästi iänmukaiseen annostukseen sopivia lääkkeitä.
- Turvallista lääkehoitoa ei voida perustaa ainoastaan aikuisten lääkehoidossa saatuun tutkimustietoon ja kokemukseen, koska lapset eivät ole farmakologisessa mielessä pieniä aikuisia.
- Koska lapsille tehtyjä tutkimuksia ei ole käytettävissä, aikuisille tarkoitetuista lääketutkimuksista saatua tietoa sovelletaan lasten lääkehoitoon.

LÄÄKKEET LAPSEN ELIMISTÖSSÄ

- SOVELTAMISEN EDELLYTYKSENÄ ON, ETTÄ LÄÄKKEEN OMINAISUUDET TUNNETAAN RIITTÄVÄN HYVIN
- Soveltaminen ei ole ongelmaton, koska lapsen kasvu ja kehitys voivat aiheuttaa lääkevasteeseen ja lääkkeiden käyttäytymiseen yllättäviä eroja aikuisiin nähden.
- Ikä vaikuttaa lääkeaineiden vaiheisiin elimistössä, lasten ja vanhusten maksa sekä munuaiset toimivat heikommin kuin aikuisten.

LÄÄKKEIDEN HAITTA- JA YHTEISVAIKUTUKSET

- Lääkkeiden haittavaikutukset samankaltaisia kuin aikuisilla.
- Kuitenkin monet lääkkeet kuten sukupuolihormonit, kortikosteroidit, insuliini ja solunsalpaajat saattavat vaikuttaa kasvuun ja kehitykseen, eivätkä haittavaikutukset ole välttämättä havaittavissa heti lääkkeen käytön yhteydessä.
- Toisaalta lapsilla esiintyy haittavaikutuksia, joita aikuisilla ei esiinny lainkaan:
 - Tetrasykliinin aiheuttama hampaiden värjäytyminen
 - Äidille annetun kloramfenikolin vastasyntyneille aiheuttama harmausoireyhtymä
 - Asetyyilisalisyylihapon käyttöön vesirokon ja influenssan yhteydessä lapsilla harvinainen Reyen oireyhtymä
- Joitakin haittavaikutuksia lapsilla enemmän kuin aikuisilla (esim. valproaatin aiheuttamaa maksavauriota).
- Käytettäessä lapsille rekisteröimättömiä lääkkeitä haittavaikutusten riski on erityisen suuri.

OPTIMAALINEN LASTEN LÄÄKEVALMISTE

- Lapselle tarkoitettu ja suunniteltu.
- Suun kautta otettavaksi tarkoitettu lääkevalmiste on hyvänmakuinen ja helppo annostella tarkasti.
- Lääkevalmisteessa ei saa olla lapselle sopimattomia ainesosia.
- Optimaalisen lääkevalmisteen soveltuvuus lapsille on tutkittu dokumentoidusti ja sillä on iän sekä painon mukaiset suositukset.

LASTEN LÄÄKEHOITO JYVÄSKYLÄSSÄ

JYVÄSKYLÄ

LASTEN LÄÄKEHOITO JYVÄSKYLÄSSÄ

- Varhaiskasvatuksessa toteuttamisesta vastaavat pääasiassa lähihoitajat ja lastenhoitajat (ovat nimikesuojattuja terveydenhuollon ammattihenkilöitä), perusopetuksessa koulunkäynnin ohjaajat.
- Nämä kolme ammattiryhmää ovat oikeutettuja jakamaan lääkkeitä potilaskohtaisiksi annoksiksi ja toteuttamaan luonnollista tietä annettavaa lääkehoitoa (enteraalisesti eli ruuansulatuskanavaan annosteltavat lääkkeet, iholle, silmään, korvaan, nenään, keuhkoihin ja peräaukkoon).
- Lisäksi lähihoitajat ja lastenhoitajat ovat saaneet koulutuksessaan valmiudet injektoiden antamiseen s.c ja i.m
- Lähi- ja lastenhoitajilla lääkehoidon toteuttamiseen osallistuminen on velvoittavaa, muun tutkinnon suorittaneilla perustuu henkilökohtaiseen suostumukseen.

ERITYISEN VAATIVIA SAIRAANHOIDOLLISIA TOIMENPITEITÄ JA LÄÄKEHOITOA VAATIVAT LAPSET

- Oma ryhmä Siilinmaja, koostuu sekä varhaiskasvatus- että perusopetusikäisistä lapsista, sijaitsee tällä hetkellä Valteri Onervan koulun tiloissa (02/2023).
- Osalla henkilökunnasta terveydenhuoltoalan koulutus.
- Mikäli vaativaa lääkehoitoa tarvitseva lapsi sijoitetaan muualle, sovitaan lääkehoidosta *Vaativa jatkuva lääkehoitosopimuksella*, perehdytyksestä huolehtivat lapsen huoltajat tai perehdytyksen saaneet työntekijät.
- Lääkehoitoa toteuttavalla työntekijällä oltava lääkärin hyväksymä voimassa oleva lääkehoitolupa, muilta työntekijöitä edellytetään LOVe/Lop -järjestelmän mukaisia lääkelupia.
- Käytössä tiukat infektiovaatimukset.
- Saattavat vaatia kokoaikaista avustamista, toiminnassa huomioitava saattohoito
- Sairaanhoidajan tutkinto vähintään yhdellä työntekijällä, yksikkökohtainen ja tarkennettu lääkehoitosuunnitelma.

LÄÄKEHOITO- SOPIMUKSET

- Lapsen lääkehoidosta vastaavat ensisijaisesti hoitava lääkäri ja hoitajat.
- Lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti kotona.
- Poikkeustilanteissa hoitajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaan, lääkärin määräämillä lääkkeillä, jotka on määrätty jatkuvaan käyttöön ja joiden annosteluaika sattuu hoito-/koulupäivän ajalle, HUOM vuorohoito.
- Tarvittaessa annetaan sairauden vaatima kohtauslääkitys ennalta tehdyn sopimuksen mukaisesti esim. migreeni, astma, epilepsia.

LÄÄKEHOITON LIITTYVÄ DOKUMENTOINTI

Kasvun ja oppimisen palveluissa tehtävää lääkehoitoa dokumentoidaan seuraavasti:

- Huoltajan kanssa tehdään sopimus [Lyhytaikainen kuuriluontoinen lääkehoitosopimus](#) tai [Pitkäaikainen kohtausluontoinen lääkehoitosopimus](#)
- Erittäin vaativassa lääkehoidossa (Siilinmaja-ryhmä) tehdään [Vaativa jatkuva lääkehoitosopimus](#)
- Erittäin vaativassa jatkuvassa lääkehoidossa on käytössä erillinen lääkärin hyväksymä lääkehoitolupa [Jatkuva vaativa lääkehoitolupa](#)
- Lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttava sairaus kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan/lapsen esiopetussuunnitelmaan kohtaan ”3.4 Mahdolliset muut kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät tarpeet” .
- Toteutettu lääkehoito kirjataan [Lääkehoidon toteuttaminen](#) – asiakirjaan.
- Asiakirjat arkistoidaan yksikköön kymmeneksi vuodeksi.
- Mahdollinen poikkeama lääkehoidon toteuttamisessa kirjataan Lääkevirheet ja poikkeamat –excel-taulukkoon, joka on lähetetty varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen esihenkilöille.

LYHYTAIKAINEN, KUURILUONTOINEN LÄÄKEHOITO

- Lääkehoidon toteutumiseksi huoltaja toimittaa lääkkeen annosteluohjeineen päiväkotiin/kouluun ja perehdyttää työntekijät lääkkeen antamiseen.
- Asiasta sovitaan erillisellä lomakkeella.
- Sopimukseen kirjataan lääkkeen antajat, lääkkeen nimi, mihin oireisiin ja missä tilanteissa sitä annetaan, annosteluohjeet ja tieto lääkkeen säilytyspaikasta.
- Sopimukseen kirjataan huoltajan yhteystiedot.
- Toteutettu lääkehoito kirjataan erilliselle lomakkeelle.
- Lääkkeen antamisesta huolehtii lääkehoitokoulutuksen saanut henkilö ja päiväkodinjohtaja/rehtori hyväksyy sopimuksen allekirjoituksellaan.

JYVÄSKYLÄ

PITKÄAIKAINEN, KOHTAUSLUONTOINEN LÄÄKEHOITO

- Toteuttamisesta sovitaan erillisellä lomakkeella.
- Lomakkeeseen kirjataan samat asiasta kuin lyhytaikaisen lääkehoidon toteuttamiseen, lisänä perehdytyksen antajan tiedot.
- Perusopetuksessa koulunkäynnin ohjaaja järjestää yhdessä huoltajien kanssa sopimustilaisuuden. Tilaisuudessa sovitaan myös perehdyttämisen toteutuksesta. Koulunkäynnin ohjaaja toimittaa sopimuksen allekirjoitettavaksi rehtorille.
- Varhaiskasvatuksessa huoltajat järjestävät yhdessä työntekijän kanssa perehdytystilaisuuden ja työntekijä toimittaa sopimuksen johtajalle.
- Sopimuksen hyväksyvät rehtori/päiväkodinjohtaja sekä huoltajat allekirjoituksillaan.
- Toteutettu lääkehoito kirjataan erilliselle lomakkeelle.

LÄÄKEHUOLTO KOULUSSA JA PÄIVÄKODISSA

- Lääkehoito tapahtuu vain huoltajan tuomilla, lääkärin määräämillä lääkkeillä.
- Lääkkeet säilytetään pakkauksissa olevien ohjeiden mukaan joko jääkaapissa tai lukollisessa kaapissa.
- Vältetään sekaantumisia esim. erillisillä pikkukoreilla.
- Tarpeettomat ja vanhentuneet lääkkeet palautetaan huoltajille.
- Neuloille särmäjäteastia, joka toimitetaan Kyllön terveysasemalle. Särmäjäteastioita voi tilata kaupungin tilausjärjestelmästä (Medituote)

LÄÄKEHOIDON RISKITEKIJÄT

- Lääkkeiden oikea säilytys.
- Lääkkeiden oikea annostelu.
- Lääkkeiden nimet (mikä lääke, mikä vahvuus, kenelle tarkoitettu, missä säilytys, mikä antoreitti)
- Lääkkeiden antaminen oikeaan ajankohtaan.
- Tiettyyn lääkkeeseen liittyviin haittoihin vaikuttavat mm. käytön yleisyys, lääkkeen eliminaatiotapa, sen terapeuttinen leveys.
- Yleisin lääkepoikkeama lapsilla on väärä annos, aikuisilla väärä lääke.
- Lääkkeisiin liittyvät riskitilanteet: eri vahvuudet, antoreitit ja imeytymiseen liittyvät ajat (esim.depot tabletit)

LÄÄKKEIDEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

- Lääkehoidon vaikutuksia arvioidaan mm. seuraamalla lapsen tilaa, kysymällä voinnista, haastatteleamalla etukäteen huoltajia (kokemukset vaikutuksesta).
- Lääkäri vastaa vaikuttavuuden arvioinnista, lääkkeen terapeuttisesta leveydestä.
- Vaikutusten arviointi perustuu lääkitystietoon, vaikutusten seurantaan eli mittaustuloksiin (pitkäaikaissairaudet kuten diabetes) ja potilaskertomusmerkintöihin.
- Lääkehoidon arvioinnissa kuullaan potilasta itseään ja hänen läheisiään heidän kokemuksistaan ja tuntemuksistaan.
- Potilas havaitsee usein itse parhaiten toivotun lääkevästeen sekä mahdolliset haitta- ja sivuvaikutukset -> pieni lapsi ei osaa välttämättä sanoittaa asiaa, siksi työntekijän havainnot lapsen voinnista tärkeitä.

LÄÄKKEIDEN YLEISET HAITTAVAI- KUTUKSET

- Vaihtelevat tyypiltään lääkeryhmästä toiseen.
- Tavallisimpia vatsan tai suoliston oireet kuten pahoinvointi, ummetus, oksentelu, ripuli tai vatsakivut.
- Melko usein esiintyviä haittoja ovat ihottumat sekä hermostolliset oireet kuten huimaus, päänsärky ja väsymys.
- Lääkepakkauksessa olevassa ohjeessa on kerrottu kyseisen lääkkeen haittavaikutuksista.
- Pakkausselosteen puuttuessa tiedot löytyvät Fimean sivuilta.

VARHAISKASVATUKSESSA JA PERUSOPETUKSESSA TOTEUTETTAVA LÄÄKEHOITO

- Luonteeltaan satunnaista ja/tai oireenmukaista lääkehoitoa.
- Hoidon tarpeen kiireellisyyden mukaan tilanteet voidaan jakaa seuraavasti:
 - VÄLITÖNTÄ HOITOA VAATIVAT: anafylaksia, insuliinishokki ja kouristusten hoito (kuumekouristus ja epilepsia).
 - SATUNNAISIA OIREITA LIEVITTÄVÄT: astman hoito (avaava lääkitys hengenahdistukseen), kuumeen ja kivun hoito.
 - PITKÄAIKAISSAIRAUDEN YLLÄPITOHOITO: insuliinihoito diabeteksessa ja astman hoitava lääkitys.

Esimerkiksi astman hoidossa pyritään siihen, ettei lääkettä tarvitsisi ottaa hoito-/koulupäivän aikana. Tähän päästään käyttämällä pitkävaikutteisia lääkemuotoja ja ajoittamalla lääkkeen annostelu hoito-/koulupäivän ulkopuolelle.

YLEISIMMÄT LÄÄKEHOITOA VAATIVAT TILANTEET

ANAFYLAKSIA

- Tavallisimmat oireet: ihon kutina ja punoitus, laaja-alainen nokkosihottuma, hengenahdistus, vatsakivut ja oksentelu.
- Sekundääriset oireet: turvotus, äänen käheys, yskiminen, vinkuna, hikoilu, kalpeus, ripuli, yleistilan lasku, verenpaineen lasku ja tajuttomuus.
- Hoito-ohjeet:
 - SOITA 112 !
 - Epipen jr kynä (sis. 150 mikrogr. adrenaliinia), tarkoitettu 15-30kg lapselle, ei alle vuoden ikäiselle
 - Yli 30 kg lapselle Epipen 300 (sis. 300 mikrogr. adrenaliinia)
- Tavallisimmat aiheuttajat: ruoka-aineet, lääkkeet, hyönteiset

KUUME- KOURISTUKSET

- Tavallisimmat oireet: kuume yli 38 astetta, lapseen ei saa kontaktia, lapsen keho jäykistyy, käsien ja jalkojen nopeat nykäykset, silmät harhailevat ja osoittavat herkästi yläviistoon.
- Aiheuttaa korkea kuume tai sen nopea nousu.
- Kohtaus kestää yleensä 1-2 min., enintään 15 min.
- Taipumus on periytyvää.
- Hoito-ohjeet:
 - Yksilölliset reseptilääkkeet ja niiden anto-ohjeet
 - Soitto vanhemmille tai lääkäriin
 - Viilennys (nykyohjeen mukaan huoneilma riittää)
 - Estettävä lasta vahingoittamasta itseään ja turvattava hengitys.
- Koska kohtaus lyhyt, hoitotoimenpiteitä ei usein ehditä tekemään.

EPILEPSIA

- Tavallisimmat kohtausoireet: tahdosta riippumattomat motoriset oireet, kuten rytmisen nykiminen, jäykistyminen, lihasvelttous ja yksittäiset lihasnykäisyt, automatismi (esim. nieleskely, hypistely, stereotyyppinen liikehdintä), itsestään syntyvät kuulo-, tunto-, maku-, näkö ja hajuaistimukset, paikalliset oireet, kuten kyvyttömyys puhua tai ylläpitää raajan asentoa, tajunnan osittainen hämärtyminen tai tajuttomuus.
- Myös kehityksen hidastuminen tai puheen taantuminen voivat olla epilepsian ensioireita.
- Epileptiset kohtaukset johtuvat aivosähkötoiminnan ohimenevästä häiriöstä.
- Hoito-ohjeet:
 - Älä yritä estää kouristuskohtausta.
 - Huolehti, ettei lapsi kolhi itseään tai putoa kohtauksen aikana
 - Älä laita suuhun mitään muuta kuin mahdollinen epilepsian kohtauslääke. Kohtauslääkkeenä yleensä Buccolam tai rinnakkaisvalmiste Midazolam, jotka annostellaan suun limakalvoille posken ja ikenen väliin lapsen ollessa kylkiasennossa.
 - Joskus lääkkeenä myös peräruiskeena annettava Stesolid
 - Yksilölliset lisähoito-ohjeet

ASTMA

- Yleisin lasten pitkäaikaissairaus.
- Tavallisimmat kohtausoireet: haukkova tai vinkuva hengitys, väsymys
- Tyypillinen astmakohtaus helposti tunnistettavissa voimakkaana yskänä, hengitysvaikeutena ja uloshengityksen vinkunana.
- Yskänpuuskat esiintyvät rasituksen jälkeen, kylmällä ilmalla tai siitepölyaikana.
- Hoito-ohjeet: yksilölliset hoito-ohjeet, hoitovälineenä inhalaattori, avaavat astmalääkkeet.
- Yleisin lääkemuoto hengitysteiden kautta annettavat lääkkeet.
- Lapsilla yleensä kaksi astmalääkettä: tulehdusta hoitava ja keuhkoputkia avaava eli kohtauslääke.

ASTMA

- Lääkityksestä päättää ja tehoa seuraa lastenlääkäri.
- Lääkkeet oireiden voimakkuuden mukaisesti.
- Astmalapsella tärkeää hoitaa allergista nuhaa, koska se pahentaa astman oireita.
- Pienille lapsille suunniteltu tilajatke, jonka avulla hengitettävien lääkkeiden annostelu onnistuu paremmin.

DIABETES

- Lapsuusiän astman jälkeen toiseksi yleisin lasten pitkäaikaissairaus.
- Lähes poikkeuksetta tyypin 1 diabetesta.
- Tyypilliset oireet: lisääntynyt virtsaaminen, lisääntynyt juominen, väsyminen ja painon lasku.
- Oireet johtuvat insuliinin puutoksesta ja siitä seuraavasta hyperglykemiasta.
- Diabeteksen insuliinihoito koostuu insuliinipuutoksen korjaamisesta, metabolisen tilan vakauttamisesta, omahoidon ohjauksesta.
- Tyypin 1 diabeteksen hoidon ehdoton kulmakivi on insuliinin pistäminen.
- Kyseessä on insuliinin puutostila, joka on korvattava.
- Tavoitteena sovittaa mahdollisimman hyvin yhteen insuliini, syöminen ja liikkuminen.

DIABETES INSULIINISHOKKI

- Tavallisimmat shokkioireet matalassa verensokerissa (alle 4mmol/l): vapina, käsien värinä, hermostuneisuus, sydämentykytys (tiheä pulssi), hikoilu, nälän tunne ja kalpeus, pahoinvointi, väsymys, heikotus, tajuttomuuden uhka (verensokeri alle 2 mmol/l).
- Ensiapu shokkioireisiin: lasillinen tuoremehua, sokeripitoista virvoitusjuomaa/mehua, pillimehu, 4-6 palaa rypälesokeria, Siripiriä, tavallista sokeria tai hunajaa, rusinoita, sokeripitoinen jugurtti tai jäätelö, lasillinen maitoa.
- Tarvittaessa soitto 112 ja yhteys vanhempiin.

DIABETES KORKEA VERENSOKERI

- Tavallisimmat oireet korkeassa verensokerissa:
 - Väsymys
 - Uupumus
 - Keskittymisvaikeus
 - ajatus ei kulje
 - Päänsärky
 - Uneliaisuus
 - Huimaus
 - Pyöritys
 - epätavallinen tai riitaisa käytös
 - näön hämärtyminen
 - Kaksoiskuvat
 - pahimmillaan kouristukset tai tajuttomuus
 - Jano
 - lisääntynyt virtsaneritys

MIGREENI

- Tavallisimmat kohtausoireet: voimakas kipu, valonarkuus, ääniherkkyys, pahoinvointi tai oksentelu.
- Yleisiä migreenikohtauksen laukaisevia tekijöitä: vilkkuvat, kirkkaat valot, voimakkaat hajut, valvominen, tietyt ruoka-aineet
- Hoito-ohjeet:
 - yksilölliset kohtauslääkkeet
 - mahdollinen estolääkitys
 - Pimeä, rauhallinen tila
- Suun kautta otettavia migreenilääkkeitä: parasetamoli ja ibuprofeeni.
- Pelkästään migreenin hoitoon tarkoitettu Sumatripaani voidaan antaa lapsille nenäsuihkeena (yli 12-vuotiaille)

LÄÄKKEISIIN LIITTYVÄT VAARATAPAHTUMAT

- Kun vaaratapahtuma havaitaan, tehdään välittömästi tarvittavat toimenpiteet vaaran poistamiseksi ja vaikutusten minimoimiseksi.
- Jos kyse yliannoksesta tai toisen lapsen lääkkeitä, toimitaan Myrkytystietokeskuksen ohjeiden mukaan: jos potilaalla on voimakkaita oireita, hälytä apua hätäkeskuksesta (soita 112 !)
- Varmista hengityksen ja verenkierron riittävyys, tarvittaessa elvytys.
- Selvitä mistä lääkkeestä kyse ja annosmäärä.
- Estä myrkyllisen aineen imeytymisen, tarvittaessa anna lääkehiiltä, älä oksennuta.
- Huuhtelee vedellä, jos lääkettä mennyt silmään tai iholle.

LÄÄKKEENANTAJA

- Velvollinen toimimaan voimassa olevan lääkehoitosuunnitelman mukaan aseptisesti ja olemassa olevia yleisiä ohjeita noudattaen.
- Kaikki yksikön työntekijät vastaavat hätätilanteessa ensiaputoimista, kaikilla oltava tarvittavat ensiaputaidot.
- On velvollinen antamaan lapselle vanhempien toimittama lääkeannos, valvoa lääkkeenotto sekä seurata tilannetta.
- Diabeteslapsen kohdalla sovitaan lääkehoitosuunnitelman lisäksi kuinka hoitoa seurataan, samalla sovitaan mm. se kuinka hoidetaan verensokerin mittaus.
- Allergisen lapsen huoltajan kanssa sovitaan lääkärin antaman lausunnon perusteella ruokavaliosta ja ensiapulääkityksestä.
- Astmaatikon kohdalla sovitaan kohtaushoidosta.

LÄHTEET

- Inkinen, R., Volmanen, P & Hakoinen S. 2016. Turvallinen lääkehoito –opas lääkehoitosuunnitelman tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa. THL.
- Jalanko, H. 2017. Astma lapsella. Lääkärikirja Duodecim.
- Jalanko H. 2019. Kuumekeuristus. Lääkärikirja Duodecim.
- Jyväskylän kasvun ja oppimisen lääkehoitosuunnitelma. 2019.
- KSSHP. 2019. Lääkehoidon oppimateriaali, LOVE/LOP. Lasten lääkehoito.
- Paakkari, P. 2017. Lääkkeiden haittavaikutukset. Lääkärikirja Duodecim.
- Tarnanen, K., Hämäläinen, M. & Laukkala, T. 2016. Päänsärky ja migreeni lapsilla. Käypä hoito. Duodecim.
- Åberg, L. 2017. Epilepsia lapsella. Lääkärikirja Duodecim.